

Gunišová, Eliška

Výskumné tendencie mladej generácie slavistov

Новая русистика. 2015, vol. 8, iss. 1, pp. 76-79

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/133996>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

her a jeho dialog s Margaritou Mladenovovou a Ivanem Dobčevem. Vynikající, myslivá kniha.

Slovník ruské emigrace v Německu je kniha záslužná. Čerpá z nespočetných zdrojů, které se v Evropě a zejména v Německu po 1920 a dále nahromadily. Je to slovník různých osobností a osudů: emigranti ihned po roce 1920, kteří na Západě zůstali, Německo bylo jen přestupní stanicí, nebo se stalo jejich trvalým působištěm. Opakuje se tu Radio Svoboda, časopis a nakladatelství Posev, Grani, další ruská periodika vydávaná v Německu, ale i jinde. Jsou tu také ti, kteří v Německu působili dočasně, potom se třeba jako někteří směnověchovci vrátili do SSSR a byli tam popraveni, nebo opustili Německo (asi v důsledku nacismu), odešli třeba do Lotyšska a byli tam chyceni po obsazení země Rudou armádou roku 1940 a čekal je osud vězňů nebo obětí represí. Mezi nimi je řada vynikajících spisovatelů, myslitelů, literárních vědců, politologů, jen namátkou jmenujme Lva Kopeleva, Vladimira Vojnoviče, Leonida Iceleva, Sergeje Franka, Dmitrije Čiževského aj. Jsou to Rusové, Židé, lidé jiného původu, volžští Němci, jiní měli složité válečné osudy. Autor slovníku není nakloněn koncepcím, které dnes spojují ruskou literaturu v Rusku a v zahraničí: má svou pravdu a jistě na to i právo. Slovník je neocenitelnou pomůckou, pokud jde o ty emigranty, kteří žili v Německu nebo jím alespoň prošli. Problémem zůstává bibliografie hesel, která je ovšem neúplná, což je pochopitelné, ale obávám se, že tu někdy chybějí i klíčové věci příslušného autora; jsem schopen to víc posoudit v případech literárních vědců a kritiků, částečně i jiných, blízkých oborů.

Obě knihy nahlízejí Rusko zvnějšku, ačkoli řada ruských autorů v zahraničí se někdy vracela nebo odešla za hranice Ruska až po roce 1991; obě jsou originální, každá svým způsobem.

Ivo Pospíšil

Výskumné tendencie mladej generácie slavistov

PRZYBYLSKI, M., ŠAUR, J. a kol.: *Mladá slavistika. Současné trendy ve výzkumu slovanských literatur, jazyků a kultur*. Brno: Masarykova univerzita. 2014. 184 s. ISBN 978-80-210-7490-3.

Predkladaná kolektívna monografia vznikla v rámci projektu *Současné trendy ve výzkumu slovanských literatur, jazyků a kultur*, ktorý inicioval podporu výskumnej činnosti mladých bádateľov z Ústavu slavistiky FF MU a zintenzívnenie výskumnej spolupráce v celom vedeckom kolektíve pracoviska. Rešpektujúc heterogénne zameranie výskumu jednotlivých slavistov, publikácia v sebe kumuluje špecifické výskumné sondy, ktoré prezentujú doteraj-

šie bádanie formujúceho sa okruhu doktorandov v spolupráci so skúsenejšími odbornými pracovníkmi ústavu.

Kardinálny prínos publikácie predstavuje práve vysoká koncentrácia príspevkov predstaviteľov najmladšej generácie mladých vedcov pohybujúcich sa v širokom výskumnom priestore slovanských štúdií. Jednotlivé príspevky tak možno diferencovať na lingvistickú časť (Stanislava Adámková³, Olga Berger, Nela Martinková, Mariya Rakova, Anton Somov) a literárnovednú a kultúrno-historickú časť (Michal Przybylski, Milan Strmiska, Josef Šaur, Jana Šupová, Pavel Zeman).

Úvodná kapitola patrí Stanislave Adámkovej, ktorá sa venuje predovšetkým výskumu vlastných mien v medzinárodnej komunikácii. Pre predloženú štúdiu si autorka vybrala problematiku prevodu chrématoným v česko-ruskom prostredí. Obsažná štúdia sa snaží podchytiť daný problém v celej svojej plnosti – charakteristika chrématoným, ich kategorizácia, predstavenie jednotlivých prekladateľských metód chrématoným až po následné poukázanie na najvhodnejšie metódy prevodu každej z chrématonymických kategórií, ktoré tvorí gro celej práce. Celá štúdia je priebežne prerývaná názornými príkladmi z prekladateľskej praxe.

Ruského prostredia sa dotýka aj sonda Olgy Berger. Kapitola s názvom *K voprosu opredelenija i vydelenija termina v russoj terminologičeskoj tradicii* zameriava svoju pozornosť na výskum súčasného názvoslovia v Rusku, pričom autorka predstavuje a porovnáva jednotlivé názory lingvistov na danú problematiku. Nela Martinková na úvodných stranách svojej stati mapuje vývoj mladej, ale dynamicky sa rozvíjajúcej jazykovednej disciplíny – politolingvistiky vo všeobecnosti, pričom druhá časť práce je už špecificky zameraná na diachrónny posun politickej komunikácie v Bulharsku.

Filologička Mariya Rakova si vybrala tému priamo z prekladateľskej praxe – analyzuje problematiku prekladu štýlovo príznakových slov umeleckého textu na príklade poviedok súčasného bulharského spisovateľa Georgiho Gospodinova, ktoré do českého jazyka preložila Ivana Srbková a vyšli pod názvom *Gaustin neboli člověk s mnoha jmény*.

Ostatnú lingvisticky zameranú kapitolu píše rusista Anton Somov, ktorý v pomerne rozsiahlej štúdií prevádza na ukázkach zo súčasných internetových magazínov venujúcich sa populárnej hudbe analýzu spôsobu a úrovne adopcie cudzojazyčných, často pre tému hudby špecifických, termínov do moderného ruského jazyka, pričom sa zaoberá touto adopciovou predovšetkým z hľadiska ortografického, teda transkripciou z pôvodnej latinky do grafického systému ruštiny, ale neopomína ani morfológickú a štylistickú dimenziu skúmaného lingvistického fenoménu.

Spojenú kultúrno-historickú a zároveň literárnovednú sekciu otvára príspevok Michala Przybylskeho. Autor poodhaľuje charakter nostalgického

[771]

prúdu v poľskej próze v druhej polovici 20. storočia a demonštruje ho na vybraných momentoch v tvorbe Haliny Auderskej, Marie Kuncewiczowej a Florianiana Czarnyszewicza. Pomerne exotickú tému predstavuje práca historika a balkanistu Milana Strmisku, ktorý sumarizuje doterajší výskum beктаšizmu a alevizmu. Prvé náznaky zvýšenej pozornosti o rád Bektaši vidí Strmiska už v *Dejinách osmanskej ríše (Geschichte des osmanisches Reiches)* od orientalistu Josepha von Hammera-Purgstalla. Celá práca následne predkladá historický vývin bádania o danej problematike vo svetovom meradle, pričom záverečná časť približuje záujem o beктаšizmus v českom a slovenskom prostredí.

Kultúrno-historické zameranie má i kapitola Josefa Šaura *Druhý život Borise N. Čičerina: prišiel již čas na syntézu?* Stať reflektuje vnímanie Čičerina a jeho diela svetovými a predovšetkým ruskými bádateľmi. Najvýraznejším kladom práce je komplexnosť spracovanej tematiky vrátane bohatých odkazov na literatúru, čo predpokladá dlhodobý a rozsiahly výskum autora kapitoly.

Jazykový obraz smrti v ľudovej piesni je téma, na ktorú sa Jana Šupová zamerala v rámci svojho doktorandského štúdia. V hlavnej časti predkladanej stati autorka vychádza z rukopisného zdroja Olgy Hrabalovej – *Katalog motivů lidových písní*, z ktorého vyberá reprezentatívne ukážky ľudovej piesne spojené s tematikou smrti, a to Smrti personifikovanej. Na základe literárnej analýzy konkrétnych ukážok nakoniec zdarilo syntetizuje charakteristické a zdieľané vonkajšie i vnútorné rysy Smrti ako postavy v českej ľudovej tradícii.

Publikáciu uzatvára hodnotný príspevok Pavla Zemana mapujúci prítomnosť českého elementu v bulharskom prostredí. Úlohou, ktorú po prečítaní príspevku možno charakterizovať ako splnenú, je predstaviť čitateľovi pôsobenie českých pedagógov v bulharských chlapčenských gymnáziách v bližšie vymedzenom období (1878–1912). Samotná štúdia nielen osvetľuje kultúrno-historické podhubie dobovej situácie v Bulharsku, ale zároveň predkladá čitateľovi i konkrétne štatistické údaje o národnostnom zastúpení pedagógov v bulharskej stredoškolskej sfére.

Napriek rozmanitosti predložených tém, je spoločným prienikom jednotlivých kapitol skutočnosť, že publikácia zachytáva a prezentuje čiastočný obraz súčasného záujmu bádania na Ústave slavistiky FF Masarykovej univerzity. Mladí vedci mali možnosť prezentovať výsledky, ktoré tvoria groch niekoľkoročného výskumu bez nutnosti obmedzenia tematického okruhu. Vo všeobecnosti je zo štúdií jasne znateľná profesionalita a bádateľský talent už pri samotnej identifikácii odborne nepreskúmaných oblastí slavistického sveta, rovnako i vedecká zručnosť pri práci s prameňmi. Vo vybraných príspevkoch je nutné zvlášť oceniť nadnárodné ponímanie predkladaných sond, ktoré umožňuje skutočne kritické zhodnotenie vybranej problematiky v svetovom meradle. I preto je nutné bez výhrad uznať, že daná publikácia má

v akademickom prostredí svoje miesto a prínos. Kolektívna monografia však predstavuje iba určitý výsek prebiehajúceho výskumu mladých slavistov v Brne, a to predovšetkým v bulharsko-česko-ruských súvislostiach. Je nepochybné, že súčasný brniansky slavistický výskum nielen aplikatívne reflektuje, ale dokonca i novo presadzuje širšie spektrum vedeckých a výskumných trendov, ktoré si nepochybné zaslúžia byť v budúcnosti ucelene prezentované širšej odbornej verejnosti, a to i cestou obdobných monografií tematicky zachycujúcich celú šírku vedeckej činnosti tohto ústavu.

Eliška Gunišová

Česká rusistika je bohatší o púltucet príručiek

Dohnal, J.: *Русская литература XVIII века. Избранные тексты I, Хрестоматия*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 266 s. ISBN 978-80-210-6495-9.

Dohnal, J.: *Русская литература XVIII века. Избранные тексты II, Хрестоматия*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 278 s. ISBN 978-80-210-7065-3.

Pospíšil, I.: *Literární genologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 118 s. ISBN 978-80-210-6894-0.

Pospíšil, I.: *Stará literatura východních Slovanů a ruská literatura 18. století: (přehled a exkurzy s ukázkami textů z literatury 11.–17. století)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 195 s. ISBN 978-80-210-7281-7.

Pospíšil, I.: *Kapitoly z ruské klasické literatury: (nástin vývoje, klíčové problémy a diskuse)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 176 s. ISBN 978-80-210-7277-0.

Vlček, R.: *Kapitoly z ruských dějin 18. století: geneze a vývoj ruského impéria*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 211 s. ISBN 978-80-210-6930-5.

V letech 2012–2015 byla Filozofická fakulta Masarykovy univerzity nositelem a řešitelem obsáhlého projektu *Filozofická fakulta jako pracoviště excelentního vzdělávání: komplexní inovace studijních oborů a programů na FF MU s ohledem na požadavky znalostní ekonomiky financovaného z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost*. Pod poměrně složitým projektovým názvem se skrývala podpora celé škály vzdělávacích aktivit, k nimž mj. patřil i vznik 90 zcela nových vysokoškolských příruček. Celkem patnáct z těchto příruček vzešlo z pera pracovníků Ústavu slavistiky FF MU, případně z iniciativy tohoto pracoviště. Již dříve bylo na stránkách tohoto časopisu informováno o vydání příručky Iva Pospíšila pro studenty oboru Filologicko-areálová studia. Nyní souborně upozorňuji na šest rusistických počínů.

Budu se opakovat, když opět zdůrazním, že psaní vysokoškolských učebnic je v současné době nevďěčný úkol, a to především proto, že učebnice není chápána jako vědecký text v tom „pravém“ slova smyslu. Uvozovky